

Hakkâri İli Geleneksel Örgü Eserleri Fotoğraf Sergisi Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation on the Photo Exhibition of Traditional Knitting Works of Hakkâri Province

Hasan BUĞRUL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van
Meslek Yüksekokulu, Van, Türkiye

ÖZ

Hakkâri yöresi dokuma sanatı yanında örgü işlerinde önemli bir yere sahiptir. Yün eldivenler ve çoraplar kış mevsiminde elleri ve ayakları soğuğa karşı koruma işlevine sahip olmalarının yanında üzerlerindeki bezemelerin taşıdığı mesajlar bakımından da dikkat çekicidir. Bu bağlamda, dikkatlerin örgüler üzerindeki motiflerin isim ve anlamına çekilmesi serginin düzenlenmesinin amaçlarından birini teşkil etmiştir. Bir sanatı ve kültürü sadece yaprak sayfalarına sıkıştırdığınızda onları sadece belirli bir çevre ile paylaşmış olursunuz. Diğer yandan onları sergi gibi bir tanıtım vasıtasıyla teşhir ettiğinizde dış dünyaya açmış olursunuz. Böylece farklı profile sahip ve değişik yerlerden gelen ziyaretçilerin yanı sıra yerel, ulusal ve uluslararası basınla ve ticaret erbabı ile bu sanatı dünyanın her tarafına ulaştırmak mümkündür. Bu fotoğraf sergisiyle de Hakkâri yöresi örgü eserlerinden yün çorap, yün eldiven ve keçi kılından örgü teknikleri elde edilen ve reşik olarak adlandırılan ayakkabılarla bağlantılı sanatın ve kültürün daha geniş çevrelere tanıtımı yapılarak yöre halkına ekonomik yönden katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hakkâri, örgü, geleneksel, sergi, değerlendirme

ABSTRACT

Hakkâri locality has an important place in knitting works besides weaving art. Woollen gloves and socks have the function of protecting hands and feet against the cold in winter and they are remarkable in terms of the messages they carry. In this context, one of the purposes of organizing the exhibition was to draw attention to the name and meaning of the motifs on the knits. When you compress an art and culture only into leaf pages, you share them only with a certain circle. On the other hand, if you expose them through a promotion, such as an exhibition, you open up to the outside world. In this way, it is possible to convey this art to all parts of the world with local, national, and international press and traders press and traders as well as visitors with different profiles and from different places. This essay aims at contributing to the local people of the Hakkâri locality economically by promoting the art and culture associated with the woollen socks, woollen gloves, and the shoes called reşik, made out of goat hair yarn by means of knitting technique, through an exhibition.

Keywords: Hakkâri, knitting, traditional, exhibition, evaluation

Giriş

Hakkâri yöresi elyaf malzemeye dayalı örgü ve dokuma sanatıyla önemli bir yere sahiptir. Ancak bu sanatın sadece akademik çalışmalarla sınırlı kalması onun korunması, yaşatılması ve geleceğe taşınması için yeterli olamayacağı düşüncesiyle bir fotoğraf sergisi aracılığıyla eserler farklı hedef gruplarla buluşturulmuştur. Böylece sergiyle pek fazla bilinmeyen bir sanatın özü hakkında paylaşılan hislerin ve duyguların ziyaretçilerin kalbine girmesi, bu şekilde sahiplenilmesi ve dolayısıyla da dalga dalga yayılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, dokuma ve örgü işlerinin yaygın olduğu yörede, sergideki eserleri bilimsel yönleriyle ön plana çıkarabilmek için "Hakkâri Yöresi Örgü Eserler Fotoğraf Sergisi" etkinliği bir kitle iletişim aracı olarak kullanılmıştır. Sergiyi ziyaret eden kişilerin ayrılırken zihinlerinde kalıcı bazı bilgilerin yer edinmesi için (eserlerin değerinin ancak kültürel boyutuyla anlaşılacağı gerçeğini dikkate

Geliş Tarihi/Received: 10.03.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 02.08.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 26.09.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Hasan BUĞRUL

E-mail: hbugrul@yyu.edu.tr

Cite this article as: Buğrul, H. (2023). Hakkâri ili geleneksel örgü eserleri fotoğraf sergisi üzerine bir değerlendirme. *Art and Interpretation*, 42(1), 48-57.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

alarak) her birinin altında bağlantılı bilgisine yer verilmiştir. Bu doğrultuda, sosyal yaşamlarında sergilenen eserlerin birçok benzerini gören ve hatta evlerinde bulunduran yöre halkının dikkatleri görsel malzemeden ziyade eserler üzerindeki motiflerin isimlerine ve taşıdığı anlamlarına çekilmeye çalışılmıştır. Böylelikle bu sanat eserleriyle bağlantılı bilimsel bilgilerin başta bu alandaki eğitimciler olmak üzere gelen bütün ziyaretçiler tarafından kullanımı ve gelecek kuşaklara aktarımının adımları atılmıştır.

Sergilenen eserler ziyaretçiler tarafından anlaşıldığı, onlardan zevk ve ilham alındığı, istifade edildiği zaman bir anlam kazanır ve etkili olur. Diğer yandan sergiyi düzenleyen kişi de gelen ziyaretçilerden bazı öneri ve paylaşımlara açık olmalıdır. Bu bağlamda Hakkâri örgü eserleriyle bağlantılı fotoğraf sergisini ziyaret eden ziyaretçilerin birçoğunun sosyal yaşamlarında karşılaştıkları benzer ürünlere sahip kişiler olduğu görülmüştür. Bu gibi ziyaretçilerin panoların önünde daha fazla zaman geçirdiklerini gözlemlenmiştir. Sohbet etme olanağı yakalanan ziyaretçilerden bazılarının sosyal yaşamlarında kullandıkları benzer örgülerle bağlantılı anıların yanı sıra işlevsel özelliklerini ve işlenen bezemelerin yöredeki karşılıklarını paylaşmaktan keyif almışlardır.

Bir serginin başarılı olması için iyi bir planlama kadar ziyaretçilere nasıl sunduğunuz ve ziyaretçilerin hangi duygu ve düşüncelerle ayrıldıkları da o kadar önemlidir. Sergiyi ziyaret eden çoğu kişinin günlük yaşamında benzer ürünleri kullandıkları halde onların sanat ve kültürel değerleri hakkında çok az bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Bu bağlamda gelen ziyaretçiler, serginin açılmasından ve bilgilendirilmekten büyük bir memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Hakkâri il merkezindeki 110 kadar el sanatı eğitimci, "Hakkâri El Sanatlarının Dünü ve Bugünü" adlı konferansın kendileri için çok yararlı geçtiğini ve bundan önemli derecede istifade ettiklerini dile getirmişlerdir. Bu çalışmalar neticesinde sergiyi ziyaret eden ziyaretçilerin el sanatları eğitimcilerinin ve yöre halkının geleneksel el sanatlarının korunması yönündeki desteğinin önemli derecede artacağı kanaati oluşmuştur.

Sergiyi ziyaret eden akademik çevreden de bahsetmek gerekir. Sergi etkinliği döneminde ve sonrasında bazı akademisyenlerden Hakkâri yöresi örgü eserleriyle bağlantılı ortak çalışmalar yapılması yönünde teklifler alınmıştır. Bunlar arasında Ankara olmak üzere farklı illerde Hakkâri yöresi zanaatkarlarının dokudukları ürünlerini sergilemesi ve pazarlamalarının yanı sıra bu eserlerin dünya kültürel miras kapsamına alınması gibi önerileri sıralayabiliriz.

Yöntem

Hakkâri yöresi geleneksel örgü eserlerinin tanıtımı için bir proje kapsamında fotoğraf sergisi etkinliği gerçekleştirilmiştir. Sergide 75 x 100 cm ebadında 1 adet afiş ve 50x70 cm ebadındaki 40 adet şövale üzerinde bulunan tablolarla 90'a yakın eserin fotoğrafına yer verilmiştir. Afiş üzerinde serginin adı, düzenleyen akademisyen, konusu, amacı ve en zaman nerede düzenleneceği bilgilerine yer verilmiştir. Gelen gruplara eserler hakkındaki bilgilendirme mümkün olduğunca şahsen yapılmıştır. Ancak tek gelen ziyaretçilerin bu hizmeti alamama ihtimaline karşın tabloların alt kısmında eserlerle bağlantılı bilgilere yer verilmiştir.

Önce Van'da daha sonra da Hakkâri ilinde yapılan sergi etkinliğine hedeflenen katılımın sağlanması için davetiye ve afişler basılmıştır. Belirlenen kişilere davetiyeler elden sunulmuştur ve sergi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Afişler de izin alınmak suretiyle şehirlerin ve kurumların belirlenen yerlerinde asılmıştır. Tanıtımın daha geniş kitlelere ulaşması için yerel ve ulusal basın

davet edilmiştir. Bu bağlamda sergi öncesinde yerel basın gerekli duyurularda bulunmuştur, canlı yayın yapılmıştır ve gazetelerde yer almıştır. Diğer taraftan, bu çalışmada, farklı sanat eserlerinin teşhir edildiği bir başka sergiyi konu alan bilimsel bir çalışmaya da yer verilerek karşılaştırılma yapılmıştır.

Geleneksel El Sanatlarının Tanıtımı

El sanatları bilhassa kalkınmakta olan ülkelerde tarım ve hayvancılıktan sonra gelen en önemli sektör olarak görülmektedir. Geçmişte el sanatları ürünlerinin üretimi daha çok ev ihtiyaçlarına göre evlerde yapılmaktaydı. Ancak günümüzde sanayi ve teknoloji ürünlerinin evlere girmesiyle bunlara olan ihtiyaç önemli derecede azalmıştır. Ancak bazı yenilik, doğru tanıtım ve pazarlama yöntemlerini kullanan ülkelerde bu sanatın hâlen canlılığı koruduğu ve zanaatkarların da bundan önemli derecede kazanç elde ettikleri görülmüştür. Bu gibi ülkelerde bunun başarılmasında teknoloji olmak üzere tanıtım vasıtalarının önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Hakkâri yöresi, dünyada el sanatlarında önemli bir yere sahip birçok yerle rekabet edebilecek bir potansiyele sahiptir. 6000 civarında sertifikalı kursiyere ve 200 kadar da eğitime sahip olması bunun önemli göstergelerindedir. Ancak günümüzde Hakkâri ilini çok az sayıda turistin ziyaret etmesi, ilin farklı ticaret merkezleriyle doğrudan bağlantısının olmaması, bağlantılı fuarlarda kendisine yeteri kadar yer bulamaması gibi dezavantajlardan dolayı üretilen ürünlerin tanıtımı yeteri kadar yapılamamaktadır. Oysaki "tanıtım" herhangi bir ürünün piyasada kendisine yer bulabilmesinin can damarı olarak kabul edilmektedir. Farklı yazılı ve elektronik medya vasıtaları, sergiler ve fuarlar aracılığıyla yeteri kadar tanıtım yapılması halinde Hakkâri örgü ve dokuma sanatının dünya pazarında hak ettiği yerini alacağına şüphe yoktur. Günümüz tüketici talepleri ve yenilikçi bir anlayışla küçük işletmelerle başlanarak üretime geçilmesi, ticaret fuarlarından ve tanıtım vasıtalarından yararlanıldığı zaman üretilen ürünler dünya çapında pazarlanabilir ve dünya devleriyle rekabet içerisine girilebilir.

Diğer yandan tüketicinin / turistin bir yere gitmesinde yeterli ulaşım vasıtalarının, alt yapının ve konaklama olanaklarının önemli bir etkisi vardır. Bu durumda yapılacak işlerden birisi varsa eksikliklerin tamamlanması diğeri ise farklı tanıtım ve pazarlama metotlarını kullanarak ürünleri müşterilere sunmaktır. "Çoğu turist destinasyonunda turistleri yerel kültür, ilgi çekici yerler, halka açık etkinlikler, olası geziler vb. hakkında bilgilendiren farklı türde yayınlar bulunabilir. Bu şekilde turistler el sanatları dükkanlarını ziyaret etmeye motive edilebilir." (Yang ve ark., 2018, s. 10).

Günümüzde, el sanatlarının tanımında teknolojinin yeri yadsınmaz. Orijinal geleneğin korunması hususunda gerekli önemlerin alınması kaydıyla tüketicinin ihtiyaç ve zevklerine göre ürünün şekli, rengi ve tasarımında yapılacak yeniliklerle ürünler teknoloji vasıtasıyla tüketiciye daha hızlı bir şekilde ulaşılabilir ve pazarlanabilir. Yang ve ark. bu konuda şunları ifade etmektedirler:

"3 boyutlu görselleştirme ve etkileşim teknolojisinin bu konuda kullanılabileceğini belirtmektedir. Örneğin hareket yakalama teknolojisi, örneğin çanak çömlek üretimi sırasında el ve parmak hareketinin ayrıntılı belgelenmesi için uygulanabilir. Teknoloji insan etkileşiminin yerini kolayca dolduramayacak olsa da sadece zanaat bilgisini belgeleyen ve koruyan değil, aynı zamanda bu bilginin genç nesillere aktarılmasını sağlayan faaliyetler geliştirmek için önemli bir alan vardır. Ayrıca zanaat üretiminin üretkenliğini ve etkinliğini arttırmak için teknoloji kullanılabilir. Bununla da kalmayıp zanaatkâr üç boyutlu el işçiliği veya önceden tasarlanmış

ürünleri daha üretilmeden müşterilerden ön sipariş almak için müşterilere gösterebilmekte, ayrıca taleplere göre gerekli tasarım, şekil, renk vb. gerekli değişiklikler çok kolay yapılabilir. Bu sadece verimliliği artırmakla kalmayacak ve etkinlik, aynı zamanda ürün maliyetinden de tasarruf sağlayacaktır" (Yang ve ark., 2018, s. 8).

Hakkâri Geleneksel El Sanatları

El sanatlarının ortaya çıkmasında toplumların gelişmişlik düzeyi, gelenekleri, kültürü ve inancı gibi birçok faktörün önemli bir payı vardır. Bunun yanı sıra sosyal yaşama dayalı kullanışları itibarıyla birer alet, araç-gereç olarak da kabul edilmektedirler. Ancak üzerlerine işlenen desenlerle ve zanaatkârın hünerli ellerinden çıkarmalarıyla "sanat eseri" değerini kazanırlar. Hakkâri yöresi el sanatlarının ortaya çıkmasında daha çok halkın geçim kaynağını teşkil eden küçükbaş hayvancılığının, buna dayalı yarı göçebe yaşam ve uzun, çetin geçen kış şartlarının önemli bir payı vardır. Hakkâri yöresi el sanatlarına bakıldığında yaygın olarak şunlar görülmektedir:

- Soğuk hava ve kar yağışına karşı yün çorap, yün eldiven ve keçi kılından elde edilen iplikle örülen reşik denilen ayakkabı,
- Yüklü hayvanı ile eşya taşınmasında ve eşyaların saklanması için kullanılan heybe, çuval, têt/têrik (deve/at heybesi),
- İnsanların eşya taşımada kullandıkları kadın sırt çantası (parzun) ve iş/çoban çantası,
- Yaygı olarak kilim ve halı.

Bahsi geçen el sanatlarının ortak özellikleri; hepsinin hayvan liflerinden elde edilen malzemeyle dokunmuş olmalarıdır. Bu çalışmada, sıraladığımız dört gruptan sadece birisi olan örgü eserlerin fotoğraf sergisine yer verilmiştir.

Sergilerin Önemi ve Çeşitleri

Sergilerin ortaya çıkışı noktalarından birisi de belirli hedef kitlelerinin ziyaretini ve onlarla gerekli iletişimi sağlamaktır. Sergilenen nesnelerin dikkat çekici ve ziyaretçilerin ilgi alanlarına hitap etmesinin önemli olduğu kadar sergide ziyaretçilerin ne yapacağı ve onlara sunulacak seçeneklerin neler olacağına iyi belirlenmesi ve aynı zamanda sergi esnasında iyi koordine edilmesinin de önemi o kadar büyüktür.

"Sergi için hedef kitle(ler) de önemli bir husus olabilir. Farklı insanların bir sergiden ne istediklerine dair farklı bakış açıları vardır. Ziyaretçinin tercihleri ile serginin yaklaşımı örtüşmediği zaman ziyaretçi isteksizce yanıt verebilir. Aynı zamanda tüm ziyaretçiler için her şey eşit olmaya çalışan bir sergi, karakterini kaybetme riskiyle karşı karşıya kalabilir ve herkesi biraz memnun eden ve hiç kimseyi güçlü bir şekilde memnun etmeyen, yavan, komite ürünü izlenimi verebilir" (Neves, 2002, s. 4).

Bir sergide, ziyaretçileri cezp edecek bir ortamın sağlanması ve ayrılırken de beklentilerini karşılayacak bir memnuniyetle ayrılmasını sağlamak gerekmektedir. Bu sağlandığı vakit her bir ziyaretçi serginin hedefine ulaşması yönünde birer gönüllü görevini yapacaktır. Sanatla bağlantılı; seramik, resim, heykel, tasarım, el sanatları ve fotoğraf gibi birçok farklı sergi çeşidini düzenlemek mümkündür. Bu tür sergilerin genel olarak amaç ve hedefleri birbirine yakındır.

"En başarılı sanat sergileri, özünde belirli bir zaman veya yerdeki toplumun çıkarlarını veya kaygılarını yansıtır. Temadan serginin tasarlanma biçimine ve pazarlanma biçimine kadar her şey toplumsal ilgi ve beklentilerinin bir yansımasıdır. Toplum için önemli olan ve dikkat gerektiren şeyler nelerdir? Sergiler, izleyicilerine

dokunmak, kişisel ve insani düzeyde, hatta evrensel düzeyde bağlantı kurmak için çeşitli stratejiler kullanır. Bugünkü serginin ana hedeflerinden biri de aslında budur. Sanatı geniş bir izleyici kitleyle ilişkilendirilebilecek ilgili bir yere getirmek" (Vyas, 2019, s. 10).

Bir ürünün kısa bir süre içerisinde önemli iç ve dış pazarlarda kendisine yer bulması pek olası değildir. Öncelikle kendi içinde sonra yakın çevresine, nihayetinde ülkenin diğer bölgelerine ve dünyaya açılımı adım adım gelişir ve gerçekleşir. Bireysel üretimden, küçük işletmelere ve daha sonra da markalaşarak büyür; güç kazanır. Sergiler; süre, mekân, amaç, tasarım ve diğer özellikleri bakımından çeşitlilik gösterirler. Sergilerin temel amaçları arasında ürünün bütün boyutlarıyla tanınır hâle gelmesini sağlamaktır ve ekonomik boyutu olması halinde de bunu pazarlamaktır. Bir sergiyi düzenleme kararı verildiğinde özgün bir konunun seçilmesi, kimlerin bunda yer alacağı, karşılaşılabilecek sorunlar ve bunların nasıl çözüleceği, projenin bütçesi, hedef kitlenin kimler olduğu gibi birçok hususun detaylarıyla ele alınması gerekir. Sergi süresince ziyaretçilerle yakın bir iletişim kurulması ve ziyaretçiler tarafından gelen tepkilerin kaydedilmesi önem taşımaktadır. Nitekim sergileri ziyaret edenler genellikle belirli bir bilgi birikimine ve bakış açısına sahip kişilerdir. Bu bağlamda düzenlenen sergide bu tür kişilerden tavsiye ve öneri mahiyetinde önemli katkılar sağlanabilir. Netice itibarıyla da güçlü bir bağ oluşturma, mevcut ilişkileri güçlendirme, işi geliştirme ve gelirleri artırma fırsatı meydana getirebilir. Ergen, sergileri; zaman, mekân, amaç ve tasarım gibi özellikleri bakımından (Ergen, 2013, ss. 130-143) aşağıdaki gibi sınıflandırmaktadır:

- Zaman odaklı sergiler (sürekli, süreli)
- Mekân odaklı sergiler (gezici, sanal)
- Sosyal odaklı sergiler (anı/hatıra, eğitim, eğlendirici)
- Eserin amacına göre sergiler (eserin birbirleriyle olan ilişkisine göre, interaktif)
- Sanatçı odaklı sergiler (kişisel, retrospektif, karma, grup)
- Tasarım odaklı sergileme (konulu, bağlamsal, ideolojik/politik, karmaşık, keşfedici, yerinde)
- Koleksiyoner odaklı sergileme

"Tüm sergilerin onları tanımlayan bir ana teması veya konusu vardır. Bir sergi, fikirlerin (düşünceler, teoriler, bilgiler, keşifler vb. dahil) iletilmesi işlevini güçlü bir şekilde yerine getirdiğinde bu temayı detaylandıran ve yeni bilgiler veya bakış açıları sağlayan ek mesajlar iletmeye çalışır. Bir fikir sergisinde; serginin kalbi, sergi yapımcılarının iletmek istediği mesajlar, anlatılar veya gerçekler dizisidir. Fikir sergileri ister metinlerde ister ses veya videoda olsun, dili zorunlu olarak kapsamlı bir şekilde kullanır. Eserler tipik olarak kelimeler ve resimler tarafından sağlanan "bağlamlar" ile çevrilidir. Eserler, mesajı destekleme ve taşımaya yardımcı olma yeteneklerine göre seçilir. Nadir veya benzersiz olmaları gerekmez. Tanıdık öğeler, replikalar, reproduksiyonlar veya kopyalar olabilirler çünkü asıl amaç fikirleri iletmektir, önemli eserleri sergilemek değil" (Neves, 2002, s. 3).

Hakkâri Yöresi Örgü Eserler Fotoğraf Sergisi

Hakkâri yöresi geleneksel el sanatları arasında önceliği örgü eserlerine yer verilmesinin sebepleri arasında bu alanda yapılan çalışmaların daha kapsamlı olmasının önemli bir payı vardır. Sergide yer alan 40 adet şövale üzerindeki 40 tabloda bulunan 90'a yakın fotoğrafına yer verilen örgü eserler malzeme, çeşit, biçim, işlev ve bezeme özellikleri dikkate alınarak sınıflandırmış ve bir karışıklığın meydana gelmemesi için de tablolar 1'den 40'a kadar numaralandırılmıştır. Toplu gelen ziyaretçiler bu düzenlemeye göre gezdirilerek onlara bilgi verilmiştir. Bireysel olarak sergiyi ziyarete

gelenler ise genellikle tabloların altında bulunan bağlantılı bilgileri okuyarak bilgi edinmişlerdir. Hakkâri yöresi örgü eserleri fotoğraf sergisini düzenlememizin amaçları arasında şu hususlar ön plana çıkmaktadır:

- Bir farkındalığın meydana getirilmesi,
- Yöreyle ait geleneksel el sanatı eserlerinin korunması,
- Bağlantılı kültür ve sanatla ilgili bilginin sergiye ziyarete gelen hedef gruplara aktarılması,
- Örgü eserlerle bağlantılı farklı bilgiye sahip ziyaretçilerin verdikleri bilgilerin kayıt altına alınması,
- Yöreyle ait geleneksel el sanatı eserlerinin tanıtımının yapılması ve dolayısıyla üretimin artırılması yolu ile yöre insanının refah seviyesinin artırılmasına katkıda bulunmaktadır.

Geleneksel el sanatları üretildikleri yerlerdeki malzeme, araç-gerecin yanı sıra zanaatkarın becerileri, kullandığı teknikler ve etkisi altındaki çevresi, inanç-kültür faktörleriyle özgün ve ayırt edici özelliklere sahiptir. Hakkâri yöresi örgü eserleri incelendiğinde Anadolu'nun genelinde görülen örgü eserler, üzerindeki bezemelerin burada da yaygın kullanıldığı görülmekle birlikte işlevsel ve bezeme açısından farklı özelliklere de sahiptir. Bu bağlamda bunlarla bağlantılı farklı akademik çalışmaların yanında farklı kitlelere tanıtımının yapılması önem arz etmektedir. Bir projenin maddi desteği ile düzenlenen "Hakkâri Yöresi Örgü Eserleri Fotoğraf Sergisi" etkinliğinin genel çerçevesine bakıldığında:

40 adet şövale üzerinde bulunan 50x70 ebadındaki tablolarda genellikle ikişer adet eserin renkli fotoğrafına yer verilmiştir. Sergi; Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nün ve Hakkâri Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı'nın organizasyonunda gerçekleşmiştir. Van'da beş gün süren sergide bir gün Üniversite yerleşkesinde akademik personel ve öğrencilere yönelik, dört gün de Van Fuar ve Kongre Merkezinde düzenlenen "Uluslararası Van Doğu Anadolu Turizm Kongre ve Fuarı" etkinlikleri çerçevesinde turizme yönelik tanıtım yapılmıştır. Bağlantılı Hakkâri'deki sergi ise iki gün Hakkâri Belediye binasının önündeki açık alanda ve üç gün de bir sempozyumun düzenlendiği süreci de dikkate alarak Hakkâri Üniversitesi Rektörlük binası konferans salonunun girişindeki geniş bir alanda teşhir edilmiştir. Sergiye Van ve Hakkâri illeri yöre halkının da büyük bir ilgi olmuştur. Ziyaretçilerle yakın bir diyalog kurulmuştur. Çoğu ziyaretçi fotoğrafına yer verilen eserlere benzer ürünleri sosyal yaşamlarında kullanmış olduklarından onların özellikleri ve bağlantılı anılarını paylaşmıştır ve eserler hakkında farklı bilgilerin edinilmesinde katkıda bulunmuştur. Örneğin bazı ürünlerde kullanılan malzeme ve ürünlerin işlevi, bazı motif isimleri ve yörede kullanılan isimlerine değinmişlerdir. Çok farklı yerlere gidilerek ve oralarda günlerce bilgi toplamaya çalışmak yerine belirli bir noktada çok farklı insanın bulunduğu yere gidip eserle ilgili bilgi ve tecrübenin paylaşılması önemli bir fırsattır. Mümkün olduğunca bundan yararlanılmıştır. Sergi etkinliği tamamlandıktan sonra tablolar Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir ve şu anda A-Blok, 2. katında teşhirine devam edilmektedir. Bazı akademisyenlerin önerisiyle de tabloların Van Meslek Yüksekokulu WEB sayfasında yayınlanması planlanmaktadır. Türkiye'nin farklı yerlerinden bunların teşhiri ve tanıtımı teklifleri alınmaktadır. Gelen tekliflerin değerlendirilmesiyle ilgili planlama ve proje çalışmaları sürmektedir. Gereken desteğin alınması durumunda bu geleneksel sanat değerleri daha geniş çevrelerce bilinecek ve dolayısıyla üretiminin artmasıyla da yöre ekonomisine önemli katkıları olacaktır.

Sergi sonrasında, Hakkâri ilindeki bir yerel gazetesinin "Hakkâri sanat, kültür ve turizmi" üzerine köşe yazarlığı teklifi kabul edilmiştir. İki haftada bir adı geçen başlıklarla bağlantılı çalışmalarımızın yayını devam etmektedir ve mümkün olduğunca sürdürülecektir. Bunlara ek olarak Hakkâri Halk Eğitim Müdürlüğü'nün organizasyonu ile geleneksel el sanatları eğitimlerine bir konferans verilmiştir. 100 ün üzerindeki el sanatları eğitimcinin katılım gösterdiği "Hakkâri Yöresi Geleneksel El Sanatlarının Dünü ve Bugünü" adlı konferansta "motif isimleri ve anlamları" üzerinde durulmuş ve bu sanatın devam edebilmesi, bundan ekonomik bir gelir edilebilmesi için neler yapılması gerektiği hususları üzerinde durulmuştur. El sanatları eğitimcileri konferanstan duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir. Nitekim akademik çalışmalara dayalı kendi alanlarıyla bağlantılı bilgiye pek sahip olmadıklarını dile getirmişlerdir. Hakkâri'deki el sanatları eğitimcilerine projeler hususunda olmak üzere her türlü destek devam edecektir.

Ahlat Arkeolojik Kazısı Çini Örnekleri ve El Sanatları Sergisi

Sergiler küçük bir yerleşim yerinde sınırlı sayıda insanın yanı sıra uluslararası düzeyde yerli ve yabancı geniş kitlelerin dikkatine sunulabilir. Kültür ve sanat temalı sergilerin temel hedefleri arasında mümkün olduğunca çok insana ulaşmak ve kültürel mirası onlarla buluşturmadır. Hedef kitle farklı olabilir ancak ulaştırılmak istenen mesajlar aynıdır. Kültürel mirasın tanıtılması, korunması ve gelecek nesillere taşınmasıdır. Bu çerçevede, burada yurt dışında düzenlenen bir sergiye yer verilmesindeki amaç sergilerin nerede ve hangi seviyede düzenlenmiş olursa olsun her birinin kendi içinde önemli bir yere sahip ancak ortak hedeflerinin olduğu hususuna dikkatleri çekmektir. Buna ek olarak da dar bir bölgeden ulusal ve uluslararası sergilere örnekler teşkil etmektir. Bahse konu olan Ahlat Arkeolojik Kazısı Çini Örnekleri ve El Sanatları Sergisi 25-31 Ağustos 2014 tarihleri arasında Avusturya'nın başkenti Viyana'daki Schönbrunn Sarayı'nda (Schloß Schönbrunn) düzenlenmiştir. Yapılan bu sergi etkinliği ile ilgili ele alınan makale çalışmasında, "Bitlis Eren Üniversitesi" ve adı geçen yerde yapılan "Ahlat Arkeolojik Kazısı Çini Örnekleri ve El Sanatları Sergisi" etkinliği hakkında genel bilgiye ve bu etkinlikte çekilmiş fotoğraflara yer verilmiştir. Buna ek olarak bu etkinlik çerçevesinde Ahlat'ın tarihi, kültürü ve sanatı ile bağlantılı bir konferansın verildiği, bir bildirinin sunulduğu ve bir yıl sonra da gerçekleştirmek üzere bir sempozyumun düzenlenmesine karar verildiği hususlarına değinilmiştir:

"Selçuklu dönemini farklı boyutlarıyla bugüne ve geleceğe taşıyarak hafızalarda silinmez izler bırakacak bu eserler (259 çini eser ve el sanatlarına ait bazı objeler [baston, tezhip ve hat türünde eser...]) 25-31 Ağustos 2014 tarihleri arasında Avusturya'nın başkenti Viyana'da bulunan ünlü Schönbrunn Sarayı'nda (Schloß Schönbrunn) "Ahlat Arkeolojik Kazısı Çini Örnekleri ve El Sanatları Sergisi"nde ilgililerinin beğenisine sunulmuştur. Avrupa'nın en görkemli mimari yapıları arasında sayılan Avusturya Kraliyet Sarayı Schönbrunn'un salonlarında gerçekleştirilen serginin açılış törenine T.C. Viyana Büyükelçiliği Başkonsolosu T. Kağan ATAY ve elçilik personeli, Avusturya ve Türkiye'den parlamenterler, YÖK üyesi, öğretim üyeleri, gazeteciler, sanatçılar, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile Avusturya'da ve Türkiye'de yaşayan Avusturya ve Türk vatandaşları büyük ilgi göstermişlerdir" (Doğru, 2014, ss. 239- 240) (Görsel 1-3).

İki Farklı Serginin Karşılaştırılması

İki farklı yöntem olmakla birlikte "Hakkâri Yöresi Örgü Eserleri Fotoğraf Sergisi" ile "Ahlat Arkeolojik Kazısı Çini Örnekleri ve El Sanatları Sergisi" karşılaştırılmıştır. Hakkâri yöresi geleneksel örgü eserler fotoğraf sergisi Van ve Hakkâri illerinde birer hafta

Görsel 1-2.

Avusturya'nın başkenti Viyana'daki Schönbrunn Sarayı'nda sergilenen Ahlat El Sanatları (Foto: Cengiz ALYILMAZ); (Doğru, 2014, ss. 243-245).

süre ile açık ve kapalı alanlarda yapılmıştır. Fotoğraf sergisinde 75x100 cm ölçülerindeki 40 adet tablo üzerinde 90 civarında eserin fotoğrafının yanı sıra fotoğraflarla bağlantılı bilgilere de yer verilmiştir. Örgü eserlerin fotoğrafları eserlerin malzeme, işlev ve bezemesi göz önünde bulundurularak sınıflandırılmıştır ve buna göre 1'den 40'a kadar numaralandırılarak belirli bir düzen içerisinde

teşhiri yapılmıştır. Sergi Van ilinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ALLE yolu üzerindeki açık alanda bir gün, 12. Uluslararası Doğu Anadolu Turizm ve Kongre Fuarı etkinliği süresince (dört gün) Van Expo Kongre ve Fuar Merkezinde sergilenmiştir (28 Eylül – 2 Ekim, 2022). Hakkâri'de ise iki gün Hakkari Belediye binası önündeki açık alanda, üç gün de Hakkâri Üniversitesi'nde bir sempozyum

Görsel 3.

Ahlat Arkeolojik Kazısı Çini Örnekleri ve El Sanatları Sergisi, Avusturya'nın başkenti Viyana'daki Schönbrunn Sarayı (Foto: Şükrü HAYTA); (Doğru, 2014, s. 242).

Görsel 4.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ALLE yolu üzerinde kurulan serginin açılış töreninden bir görüntü (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2022).

organizasyonu esnasında gerçekleştirilmiştir (18–22 Ekim, 2022). Böylece farklı yaş ve meslek gruplarının ziyaretleri dikkate alınarak sergi yerlerinin seçimi yapılmıştır (Görsel 4–10).

Örgü eserler yöre halkının günlük yaşamında kullandığı giysiler olması sebebiyle onların ilgisini çekmiştir. Ancak bu fotoğraf sergisinin önemli hedeflerinden birisi de ziyaretçilerin dikkatlerini fotoğraflarla bağlantılı üzerlerindeki yazıya çekerek örgülerin farklı işlevlerinin yanı sıra kültürel ve sanatsal değerleri hususundaki bilgi boşluğunun doldurulmasıydı. Nitekim sergiyi ziyaret edenler motiflerin taşıdığı mesajlara büyük ilgi

göstermişlerdir ve diğer yandan sergi kapsamında el sanatları eğitimlerine verilen konferansta da bu yönden önemli olumlu tepkiler alınmıştır.

Ahlat arkeoloji kazısı çini örnekleri ve el sanatları sergisi Bitlis Eren Üniversitesi'nin organizasyonunda 25–31 Ağustos 2014 tarihleri arasında Avusturya'nın başkenti Viyana'daki Schönbrunn Sarayı'nda (Schloß Schönbrunn) gerçekleştirilmiştir. Sergi etkinliği kapsamında Selçuklular dönemi Ahlat ilçesindeki arkeolojik çalışmalar ve buluntularla bağlantılı bir konferans ve "Dünü ve Bugünü ile Ahlat" konulu bir panel gerçekleştirilmiştir. Bunlara ek olarak;

Görsel 5.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Hamdullah ŞEVLİ'nin sergiyi ziyaretleri (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2022).

Görsel 6.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğrencilerinin sergiyi topluca ziyaretleri

“Ahlat Mezar Taşlarının Fotogrametrik Yöntemle Tespiti,” “Ahlat Mezar Taşlarını Koruma Çalışmaları” ve “Türkler, Şehirleşme ve Ahlat” başlıklı bildiriler sunulmuştur. “Hakkâri Yöresi Örgü Eserleri Fotoğraf Sergisi” ile “Ahlat Arkeolojik Kazısı Çini Örnekleri ve El Sanatları Sergisi” etkinlikleri karşılaştırıldığında;

- Ahlat arkeolojik ve el sanatları sergisi kapsamında bir panel ve bir konferans gerçekleştirilmiştir ve üç adet bildiri sunulmuştur. Hakkâri el sanatları bağlantılı bir konferans düzenlenmiştir.
- Hakkâri yöresi örgü eserleri fotoğraf sergisi bireysel düzenlenmiştir. Ancak Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Hakkâri Üniversitesi organizasyonda destek sağlamıştır. Ahlat

arkeolojik ve el sanatları sergisi Bitlis Eren Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiştir.

- Ahlat arkeolojik ve el sanatları sergisinde örnek eserler görülürken, Hakkâri yöresi örgü eserlerinin fotoğraflarına ve bağlantılı bilgilerin üzerinde yer aldığı panolara yer verilmiştir.
- Ahlat arkeolojik ve el sanatları sergisinin hedef kitlesi yurt dışında bulunan vatandaşlarımız, parlamenterler, Türkiye Yüksek Öğretim Üyeleri, gazeteciler, sanatçılar ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri iken, Hakkâri yöresi örgü eserleri sergisinin hedef kitlesi yöre halkı, basın, her yaş grubuna ait öğrenciler, el sanatları kursiyerleri / eğitmenler ve akademisyenler / öğretmenler ön plana çıkmaktadır.

Görsel 7.

Hakkâri Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyen ve öğrencilerinin sergiyi ziyaretlerinden görünüm (Hakkâri Üniversitesi, 2022).

Görsel 8.

Hakkâri Valisi ve Belediye Başkan Vekili Sayın İdris AKBIYIK'ın sergimizi ziyaretlerinden bir görünüm (Hakkari Objektif Haber, 2022).

Bulgular

Bir sergi ile bağlantılı olarak ziyaretçilerden farklı bakış açıları çerçevesinde olumlu olduğu kadar eleştirel bir yaklaşım da olabilir. Başarı oranı ne kadar yüksek olursa olsun yapılan her bir etkinliğin mutlaka zayıf kaldığı noktalarının olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Bu durumda yapılacak şey onları dinlemek ve sonrasında da katkı mahiyetindeki eleştiriler için teşekkür etmektir. Hakkâri örgü eserleri fotoğraf sergi ile bağlantılı bir anket çalışması olmamakla birlikte gözlemlenen bazı hususların paylaşılmasında yarar görülmektedir (Tablo 1–2).

Tartışma

Bir ürünün tanıtımında birçok vasıta kullanılabilir. El broşürleri, kataloglar, Web sayfaları, afişler, sergiler ve kitle iletişim araçları (medya) bunlardan birkaçı olarak sıralanabilir. Hakkâri yöresi örgü eserlerini tanıtım amacıyla gerçekleştirilen sergi etkinliğinin genel bir değerlendirmesine yer verildiğinde aşağıda belirtilen yansımaları ile ön plana çıktığını söylemek mümkündür:

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Hakkâri Üniversitesi organizasyonda her türlü katkı sunulmuştur. Etkinlik öncesinde serginin

Görsel 9.

Hakkâri Belediye binası önündeki sergiden bir görünüm (Hakkari Üniversitesi, 2022).

TOZLUK (SAQ / SAQDAR):

TozluK, diz kısmından ayak bileğine kadar olan kısmı soğuktan, sudan, çamurdan koruyan ve yün iplik veya keçi kılı ipliği ile örülen bir tür giysidir. Keçi kılından yapılan tozluKlar sadece kış mevsiminde giyilir. Bunlara kar yapışmaz ve kardan dolayı ıslanmazlar. Yün tozluKlar her mevsimde giyilebiliyor. Yün tozluK düğün gibi özel günlerde de giyilir.

Alt kısımları örgü lastikli iken üst kısmı örgü lastikli ve bağcıklıdır. TozluKlar kısa konçlu yün çorap üzerine giyilir ve pantolon paçaları içine konulduktan sonra üst tarafı bağcıkla bağlanır. Bir işte çalışırken kullanılan tozluKlar malzeme olarak diğer işlevlere sahip tozluKlara göre daha az kaliteye sahiptirler.

Görsel 10.

Sergide yer alan tablolardan biri

yapılacağı yer ve tarihler konusunda web sayfalarında duyurular yapılmıştır, etkinlik süresince de sergiyle bağlantılı gelişmeler görsellerle paylaşılmıştır. Serginin bitiminden sonra tablolar Van

Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir. Sergide yer alan tablolar şu an adı geçen meslek yüksekokulunda teşhiri devam etmektedir.

Tablo 1.

Hakkâri Örgü Eserleri Fotoğraf Sergiyle Bağlantılı Gözlemlenen Zayıf Noktalar

S/N	Gözlemler
1	Serginin açık havada sergilendiği alanlarda az derecede de olsa olumsuz etkilenmesi
2	Fotoğraflarda yer alan örgülere ait örneklerinin bulunmaması
3	Hakkâri'deki ergiye Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki özel ve devlet okullarındaki öğrencilerin ilgisi beklentinin çok altında olması

Sergiye basın tarafından gösterilen yakın ilgi ve eserlerin tanıtımındaki katkılarının önemli yansımaları olmuştur. Bir Ulusal TV kanalında canlı yayın gerçekleşmiştir. Yerel gazeteler de sergi ile bağlantılı bilgi ve görselleri Türkiye genelindeki yerel basınla paylaşarak ülke çapında bir tanıtımın gerçekleşmesini sağlamışlardır. Bunun neticesinde Türkiye'nin farklı yerlerinden sergi için teklifler alınmıştır. Diğer yandan yerel gazetelerden biri bu sanatı ve kültürü kendi gazetelerinde yer verilmesi için teklifte bulunmuşlardır. Köşe yazarlığı teklifi kabul edilerek serginin bitiş tarihinden bu yana bu kültür ve sanatla bağlantılı bilgi birikimi okuyucularla buluşturulmaktadır.

Tablo 2.
Hakkâri Örgü Eserleri Fotoğraf Sergiyle Bağlantılı Gözlemlenen Güçlü Noktalar

S/N	Gözlemler
1	Serginin iki ilde birer hafta süre ile dört farklı mekânda düzenlenmesi
2	Sergi için geniş kalabalıkların uğrak noktalarının seçilmesi
3	Farklı kamu ve özel kuruluşların desteğinin alınması
4	Ulusal televizyon kanalında canlı yayının gerçekleştirilmesi
5	İki ilde de yerel basın tarafından sergiyle bağlantılı duyuruların yapılması
6	Basının sergiyle bağlantılı haberleri Türkiye genelindeki yerel basınla paylaşması
7	Sergiyle bağlantılı bir konferansın el sanatları eğitmenlerine verilmesi
8	Farklı illerden sergi için tekliflerin alınması
9	Bir yerel gazetede geleneksel el sanatları bağlantılı köşe yazarlığı
10	Örgü eserlerle bağlantılı bir kitabın el sanatları eğitmenlerine hediye edilmesi

Sergiyi ziyaret edenler gözlemlendiğinde 50 yaş ve üstü halkın sergi önünde daha fazla vakit geçirdikleri görülmüştür. Bunun sebepleri arasında sergide teşhir edilen eserlere benzer birçok ürünün sosyal yaşamlarında kullanmış olmalarının önemli bir etkisinin olmuş olmasıdır. Karşılıklı sohbet kurma olanağı bulduğumuz ziyaretçilerle bazı örgü eserlerin özellikleri hakkında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Bu bağlamda sergide yer alan eserlerle bağlantılı daha önce sahip olunamayan bazı bilgiler kayıt altına alınmıştır. Bazı desenlerin bilinen yaygın isim ve anlamları yanında yöredeki karşılıkları alınan bu bilgiler arasındadır. Örneğin yörede tamamı keçi kılı ipliğiyle örülen “reşik” adlı ayakkabıları kullanan bir yöre insanı bu ayakkabıları gün boyu kar içerisinde dolaştıkları halde ayaklarının üşümediğini belirtmiştir ve bununla ilgili bilgi kayıt altına alınmıştır. Yine Anadolu’da yaygın olan bezemelerden birisi olan “petek” desen Hakkâri yöresi halkı tarafından “kalbur” deseni olarak adlandırılmaktadır.

Bunların yanı sıra Hakkâri Halk Eğitim Müdürlüğü’nün organizasyonu ile el sanatları eğitmenlerine verilen konferansın birçok açıdan olumlu yansımaları olmuştur. El sanatları eğitmenlerinin geleneksel el sanatları ile bağlantılı akademik çalışmalarına dayalı bilgilerinin eksik olmasından dolayı bu konferansın kendileri için çok yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Hakkâri’deki sergiye ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerinin ilgisi beklentinin altında olmasının farklı sebepleri olabilir. Geleneksel el sanatları ve dolayısıyla kültürel mirasla bağlantılı bilgi boşluğunun okullara gidilerek konferans gibi farklı etkinliklerle doldurulması yerinde olacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Geleneksel el sanatlarının korunması ve geleceğe taşınmasının birçok vasıtası vardır. Bunlardan biri veya birkaçı eksik olduğu zaman tehditler de bir şekilde kendisini gösterir. Bilhassa ahşap ve elyaf gibi malzemeye dayalı eserler bu konuda daha ön plana çıkmaktadırlar. Bu tür malzemenin üretilen ürünlerin üretiminin devam etmemesi halinde bunlara bağlı kültür ve sanatın da yok olma riski ile karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olmaktadır. Ancak üretimin devamlılığı için de mutlaka bir talebin olması lazımdır. Geleneksel el sanatlarında üretimi çeşitlendirme ve yenilemeye

olan ihtiyaç kadar özgünlüğünün de korunmasının da büyük bir önem arz ettiğini dikkatlerden kaçırmamak gerekmektedir. Bu bağlamda, bir ürünün dünya pazarında kendisine yer bulabilmesi ve bütün özellikleriyle tanınır hâle gelmesinde sergilerin önemli bir payının olduğu görülmektedir. Hakkâri yöresi örgü eserleriyle bağlantılı fotoğraf sergisiyle de bu amaçlanmıştır.

Kültür ve sanatın tanıtımında sergiler önemli bir yere sahip olmakla birlikte sergi etkinlikleriyle bağlantılı bilimsel çalışmaların az sayıda olması biraz şaşırtıcıdır. Sergilerden arzu edilen hedeflere varmak için şu hususlar önerilmektedir:

1. Sergi etkinliklerinin haber olarak basında yer alması yanında sergilerle bağlantılı bilimsel çalışmaların yapılması,
2. Sergi etkinlikleriyle bağlantılı hazırlanan akademik çalışmalara öncelik veren bir yayının (derginin) olması,
3. Benzer alanlarda karma sergilerin düzenlenmesi. Örneğin, “keçe sanatı,” “örgü sanatı” gibi sergilere Türkiye genelinde katılımın sağlanacağı organizasyonların düzenlenmesi,
4. Sanat ve kültürel etkinliklere maddi desteğin sağlanması,
5. Sergilerle bağlantılı panel, konferans ve sempozyumların düzenlenmesi.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi’nin işbirliği ile gerçekleştirilmiştir (Proje Numarası: SBA-2022-10069).

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author has no conflicts of interest to declare.

Funding: This study was carried out with the contribution of Van Yüzüncü Yıl University, Scientific Research Projects Coordination Unit (Project Number: SBA-2022-10069).

Kaynakça

- Doğru, M. (2014). Ahlat arkeolojik kazısı çini örnekleri ve el sanatları sergisi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2014(3/3), 238–247.
- Ergen, B. A. (2013). Burcu, sanat yapıtı sergileme ve sunum çeşitlerine örnekler eşliğinde bir bakış. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 6(11), 130–143.
- Hakkari Objektif Haber. (2022). Hakkari’de el sanatları sergisi açıldı. <https://www.hakkariobjektifhaber.com/hakkari-de-el-sanatları-sergisi-acildi-43859h.htm>.
- Hakkari Üniversitesi. (2022). Hakkari yöresi geleneksel el sanatları fotoğraf sergisi açıldı. <https://hakkari.edu.tr/haber/detay/6174/hakkari-yoresi-geleneksel-el-sanatları-fotograf-sergisi-acildi>.
- Neves, C. M. P. (2002). *Exhibition concept models* (pp. 1–13). Office of Policy and Analysis, Smithsonian Institution.
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi. (2022). Van YYÜ’de Hakkâri yöresi geleneksel el sanatları fotoğraf sergisi. <https://www.yyu.edu.tr/haberler/van-yyu-de-hakk-ri-yoresi-geleneksel-el-sanatları-fotograf-sergisi/13308>.
- Vyas, T. (2019). *The importance of exhibition for all visual art forms, department of mass communication*. Tilak Maharashtra Vidyapeeth.
- Yang, Y., Shafi, M., Song, X., & Yang, R. (2018). Preservation of cultural heritage embodied in traditional crafts in the developing countries. A case study of Pakistani handicraft industry. *Sustainability*, 10(5), 1336. [CrossRef]

Structured Abstract

Hakkari province is rich in traditional handicrafts. Today, the number of handicraft instructors in Hakkari is 250 and the number of trainees is around 7 thousand. Considering the traditional handicrafts of the Hakkari region, weaving and knitting works come to the fore due to a semi-nomadic social life and geographical conditions until the recent past.

With the “Hakkari Region Knitting Works Photograph Exhibition”, which is the subject of our study, attention was drawn to the names and meanings of the decorations on the handicrafts. For this, information about the work in each canvas table was also included. In addition to informing visitors during the exhibition, their evaluations of the exhibition were also taken into account. In this way, the opportunity to obtain information that could be a source for the evaluation of the exhibition was created.

The importance of exhibitions and their effects on visitors are gaining more and more importance day by day. Today, many different exhibitions related to handicrafts are held all over the world, including in our country. Among these, “International Mixed Art Exhibitions”, held both physically and online, also draw attention. As such, art lovers can have the chance to see works from many parts of the world in an exhibition hall. However, an exhibition that has not been handled scientifically will most possibly raise a question in minds because it is not clear to what extent it has achieved its purpose.

If the cultural dimension of the handicrafts is not known, it will remain as an ordinary object for the owner and will be considered unnecessary to keep. As a matter of fact, in a field study on ethnographic artefacts conducted in 2017, when locals were asked whether they had an item made with traditional methods, some of them stated that they either sold the item at cheap prices or threw them away or burned them. This surprising and sad situation signified the idea that awareness should be raised about why traditional handicrafts are important for a society. In this context, open handicraft photography exhibition activities were organized in many places, and panels and conferences were held for handicraft trainers. Accordingly, in 2022 and 2023, photography exhibitions of knitting works belonging to the region were held in Hakkari city centre, Yüksekova and Şemdinli district centres and panel discussions were organised. Such activities were aimed to create a wide awareness about the importance of handicrafts for a society.

In the “Hakkari Region Knitting Works Photograph Exhibition” event organized within the scope of a project, photographs of nearly 90 works in the dimensions of 50x70 cm were included in the panels. The exhibition was repeated in five different indoor and outdoor areas, in two different provinces and one district. While the authorizes of the formal government structures were invited to the exhibition by invitation cards, posters were hung in public and private buildings for general visitors, and they were informed by making an announcement in the local press.

The study also includes a comparison with a scientific publication made in connection with the evaluation of an exhibition called “Ahlat Archaeological Excavation Tile Samples and Handicrafts Exhibition”. Although the two exhibitions are held in different two different countries and the messages to be conveyed are the same: Promotion, protection and transfer of cultural heritage to future generations.

When visitors were observed, it was seen that people aged 50 and overspent more time in front of the exhibition. Among the reasons for this is the possible of attributing using many products similar to the works exhibited in the exhibition in their social lives. The visitors, with whom we had the opportunity to have a mutual conversation, exchanged information about the features of some knitted works. In this context, some previously unavailable information related to the works in the exhibition was recorded.

Considering the observations at the exhibition and comparing the strengths and weaknesses of such exhibitions, the strengths outweigh. Repetition of the exhibition in many different places, selection of frequent destinations of large crowds, support of different public and private institutions, live broadcast on national television channels, announcements related to the exhibition by the local press, and the sharing of the news related to the exhibition with the local press throughout Türkiye played an important role in this.

Although exhibitions have an important place in the promotion of culture and art, it is surprising that there are only few scientific studies related to exhibition activities. In this context, we are of the opinion that in parallel with the handicraft exhibition activities, scientific studies will make significant contributions to the achievement of the purpose of the exhibitions.